

A Richwin-pénz ugyanis valószínűsíti, hogy a bodroghalmi lelőhely a karosihoz hasonló korú, a 10. század első felére keltezhető temetőt rejt. Ezért végeztünk a számba vehető helyen hitelesítő ásatást. A falu délkeleti részén nyitott szelvényeinkben megtaláltuk ugyan a kérdéses csőszkunyhó maradványait, a két 20 × 5 méteres szelvényben azonban semmilyen régészeti jelenségre nem bukkantunk. Sajnos hitelesítő ásatásunk eredménytelenül zárult.

A Richwin-pénzes bodroghalmi honfoglalás kori temető továbbra is ismeretlen helyen rejtőzik a falu határában.

RÉVÉSZ LÁSZLÓ

29. Bonyhád, Óhegy

(Tolna megye) Ő, Kö ?

A várostól ÉK-re, az Óhegy ÉNy-i lejtőjén, a Völgységipatak árteréből kiemelkedő, az ártérbe mélyen benyúló dombon, légi fotón, bizonytalan négyszögletes objektum látszik. A helyszínen, a bokros dombon, több keresztirányú tereplépcső, illetve keskeny átvágás látszik, ezek újkorinak tűnnek. A felszínen több habarcstöredéket és egy őskori edénytöredéket találtam. A helyi hagyomány szerint valahol itt állt egykor az iványi apátság.

MIKLÓS ZSUZSA

30. Bucsa, Tövishát (MRT 6. k. 2/23. sz. lh.)

(Békés megye) Ő, Sza, Á

A MOL Rt. 1999-ben gázvezetékét fektetett több megyén keresztül. A békés megyei részen e vezeték három lelőhelyet veszélyeztetett. Az egyik egy eddig nem ismert lelőhely, Bucsa–Ecsegfalvától délkeletre. A másik két lelőhely (Ecsegfalva, Üzemi út, Digógödör, illetve Ecsegfalva, Pusztaborz, MRT 6. k. 4/11. lelőhely).

A Bucsa, Tövishát lelőhelyen végzett leletmentés során 25 őskori, szarmata kori és Árpád-kori telepobjektum (gödör) került elő. A gázvezeték nyomvonalára 500 méter hosszú és 10 méter széles sávban érintette a lelőhely területét. A feltárás költségeinek fedezetét teljes egészében a MOL Rt. biztosította. A felső szint humusz rétegét a kivitelező által rendelkezésünkre bocsátott, széles kanállal felszerelt géppel termeltük le, mert szkréperládával nem lehetett a területre menni a magas talajvíz, illetve a süppedő talaj miatt. Az objektumoknak a szántás rétege alatt jelentkező feltartott, legalábbis amennyire azt a talajvíz engedte. A leletanyagot a Munkácsy Mihály Múzeumban a 99.6.1–53. leltári számokon leltároztuk be.

Munkatárs: Havassy Péter, Gábor Gabriella, Kocsor Julianna, Rózsa Zoltán.

SZATMÁRI IMRE

31. Budakalász, Poljana-dűlő

(Pest megye)

Az infravörös légi fotón látszó négyszögletes, félköríves záródású illetve trapéz alakú elszíneződések a valóság-

ban nem bizonyultak régészeti jelenségnek. Ezen a területen (040. és 044/2. hrsz.) az újkori réteg alatt semmiféle korábbi megtelepedésre utaló régészeti objektumot, leletanyagot nem találtunk.

OTTOMÁNYI KATALIN

32. Budakeszi, Széchenyi utca 104–106.

(MRT 7. k., 4/16. lelőhely)

(Pest megye) B, V, Ró, Á

1976-ban Szél Andrásné római kori kocsitemetkezéshez tartozó bronztárgyakból, valamint egy kocsit vasalkatrészeiből és bronzdíszítményeiből álló leletgyűjtést hozott be a Magyar Nemzeti Múzeumba. Elmondása szerint a leletek egy nagyméretű emésztőgödör ásása során kerültek elő. A helyszínre akkor kiszállt Kiss Attila és Tóth Endre.

A területet a kilencvenes évek elején csatornázták, így 1999 nyarán meg lehetett kezdeni a sír megmaradt részének régészeti feltárását. A megtalált paralelogramma formájú, lekerekített sarkokkal ásott sírgödörben egy könnyű építésű római kétkerekű kocsit (cisium) találtunk, amelynek több mint felét megbolygatták az emésztő ásások. A kocsit megmaradt vasalásai és bronzszobordíszítményei eredeti helyükön őrződtek meg, ezért számos alkatrész helyét és funkcióját sikerült meghatározni. A kocsit hátsó frontjára gazdag növényi és geometrikus ezüstberakásokkal, valamint Bacchus kíséretéhez tartozó alakok bronzszobraival (Silenosok, Maenad, Pán, párdúc) díszített vaslemezeket erősítettek. A sírgödörbe elhelyezték a kocsit húzó felszerszámozott lovakat is. Az egyik ló csontvázának a fele, a másik pedig – egyetlen hátsó lába kivételével – teljesen elpusztult. Előkerült a lovak leszúrására használt vaslándzsa is. A sír alján egy szűrő- és merítőedényből álló bronzedény-készletet és egy emberi láb formájú bronzmécsest is találtunk.

A sírgödör betöltésében számos őskori lelet (használati nyomokat mutató pattintott kőeszköz, bronz- és kora vaskori kerámiák) mellett Kr. u. 2. századra keltezhető római kerámiatöredéket gyűjtöttünk.

Közvetlenül a sír mellett feltártunk egy késő Árpád-kori, sárga agyagos járósíntet (padló?), amelyen nagy mennyiségű 13. századi kerámiatöredéket találtunk.

A területet Terei György mérte fel. Az ásatáson részt vett: Nagyné Lőrincz Judit restaurátor, Bíró Szilvia, Nagy Levente, Pásztókai Szeőke Judit, Schilling László, Szanyi Brigitta régészhallgatók és Agócs Róbert, Bajkay Péter, Bendő Zsolt, Gméling Katalin, Püspöki Zsolt, Stefán József, Timár Zsolt geológus hallgatók.

MRÁV ZSOLT

33. Budapest I., Budavári palota, Öntőház udvar Kö, Kk

A Budapesti Történeti Múzeum 1998 késő őszen – 1999 kora tavaszán előzetes szondázó feltárásokat végzett a

Budai Várgondnokság Kht. megbízásából a Budavári Palota ún. Öntőház udvarán, amely a régészeti irodalomban a középkori palota *Keleti falszoros*-aként szerepel. Az udvar felületén a korábbi ásatások során érdemi kutatások még nem folytak (csupán a keleti, dunai zárófal mentén végeztek Gerevich Lászlóék kisebb, a helyreállítás megelőző kutatást), azonban rá vonatkozóan különböző történeti források alapján mégis rendelkezünk információkkal. Török és barokk kori látképek és helyszínrajzok szerint két jelentősebb, É-D-i tengelyű építmény állt rajta: egy hosszabb a Ny-i, egy rövidebb a K-i oldalon. Ezeket a barokk források ágyúöntő műhelyeként, pontosabban *öntőház*-ként nevezik meg. Az ásatások célja az volt, hogy a – régészetileg védett – területen eleve valószínűsíthető épület- és egyéb régészeti maradványok jellegét, elhelyezkedését, állagát pontosabban megismerhessük, úgy a további kutatásokra, mint az esetleges beépítés lehetőségére tekintettel.

A helyszínen két szelvényt nyitottunk: egy megközelítőleg négyzetes alaprajzút a délkeleti sarokban (1.) és egy nyújtott téglalap alakú, szélesebb kutatóárok jellegűt az udvar közepe táján K-Ny-i irányban (2.). Mindkét szondázó szelvény pozitív eredményt hozott, bár az 1. szelvény felületének jó részét a Várkertbazár lépcsőházának maradványai foglalják el. Különösen érdekes építészeti maradványok, különböző korú és szintű, többnyire észak-déli irányú falazatok kerültek napvilágra az udvar felületét kelet-nyugati irányban átvágó 2. számú kutatóárokban. E szelvény Ny-i oldalán nem sokkal a felszín, illetve a modern planírozó feltöltés alatt olyan falalapozás tűnt elő, amely nyilvánvalóan a *nyugati öntőházhoz* tartozott, azonban sem akkor, sem később nem tudtuk egyértelműen megállapítani, hogy az épület Ny-i vagy K-i falához tartozott-e. Már ekkor sikerült azonosítani viszont a *kelethebbi öntőház* mindkét hosszfalának maradványait, a hozzájuk tartozó padlószintekkel együtt. Ezek alapján az épület külső szélessége 11,30 m, a belső 9,30 m körül volt. Még érdekesebbnek bizonyult azonban az ezen a műhelyépületen belül, a K-i oldalon, a padlószintje alatt jelentkező, tehát korábbi észak-déli falazat, amelyben egy *kapuzat* eredeti helyzetben lévő déli oldalát, *kerékvetőkövét* és perselykövét sikerült megtalálni. A korábbi épület esetében a kapu nyitási irányából mindössze arra következtethettünk, hogy annak belső tere keletre, a dunai zárófal felé helyezkedett el. Errefelé azonban a keleti öntőház épület keleti falán túl további falra már nem bukkantunk, így felmerült, hogy az épület hátsó fala – a viszonylag nagy távolság (11 m, észlehető belső osztás nélkül!) ellenére – maga a dunai zárófal lehetett. Szilárd padlószintet a keletre átvágott „belső” térben nem sikerült meghatározni, s így valószínű, hogy itt valamiféle alárendelt funkciójú épületről, pl. raktár, van szó. Ezt támogatta az is, hogy kapuja kerékvetőkövével készült, azaz kocsi átjárását biztosította.

Mivel mind a keleti öntőház, mind a korábbi, kerékvetőköves falazat esetében felmerült a műemléki bemutatás lehetősége, s mivel ez a beépíthetőséget is be-

folyásolja, feltétlenül szükségessé vált a két építmény kontúrjainak mind teljesebb tisztázása. Ennek céljából a megrendelővel egyetértésben a szondázó kutatás folytatása mellett döntöttünk. Az udvar teljes feltárása a felület nagysága miatt egyelőre nem merült fel.

A szondázások második fázisára végül 1999. november 23. és 2000. május 19. között került sor, a havas, csapadékos időjárás miatt viszonylag hosszúra nyúlt téli szünettel.

A kutatási célokat alapvetően a 2. sz. kutatóárok északi bővítésével, illetve tőle délre, az 1. szelvény felé két további, hasonló irányú, de rövidebb kutatóárok kibontásával szándékoztunk elérni. Bár a munkák a jelzett keretek között indultak, de végül az udvarnak a tervezettnél jóval nagyobb felületét kellett munka alá venni, részben a szelvények szükségessé vált további bővítése, átbontása, részben a környezetükben elengedhetetlenné vált szintszüllesztések miatt.

Sajnos a keleti öntőház É-i lezáródását a szelvénybővítések ellenére sem sikerült tisztáznunk, mert az a feltárási határon túl helyezkedett el. Megfogtuk viszont a déli végződését. Falainak jellegzetessége, hogy építésükkor nagyszámú korábbi kőanyagot használtak fel bennük.

Az épület alatt végig követni tudtuk a korábbi, „kerékvetőköves” falat, amely déli irányban még jóval túl is nyúlt rajta, és – mint az később kiderült – az udvar déli zárófalához csatlakozott! A falnak a keleti öntőháztól délre eső szakaszán újabb, az előbbihez hasonló kerékvetőköves kapuzat maradványaira bukkantunk. Mindezek alapján valószínű, hogy e korábbi fal által kijelölt épület az északi zárófalba is bekötött, és így az udvar (falszoros) keleti oldalát, a teljes terület mintegy harmadát elfoglalta. A két eddig feltárt kapuzat kiosztása alapján nagy valószínűséggel északabbra egy harmadik is nyílhatott rajta. Az eddigi kutatások alapján a 15. században épülhetett, s valószínűleg a 16. sz. vége felé pusztulhatott el.

MAGYAR KÁROLY

34. Budapest I., Gyorskocsi utca 6.

Ró, Á, Kk, Kú

A Budapesti Történeti Múzeum Aquincumi Múzeuma és Középkori Osztálya a Várnegyed Kft., majd a VÁR-OTTHON Kft. megbízásából szondázó jellegű régészeti feltárást végzett a Budapest I., Gyorskocsi u. 6. szám alatti (hrsz. 14117) régészeti védettséget élvező telken a megbízóval kötött szerződés alapján.

A régészeti szondázást statikai okok miatt csupán a telek középső sávjában, mintegy 6 méter szélességben lehetett folytatni 16 méter hosszán. A kiásott legmélyebb szint a mai járósinttől mintegy 4 méter mélyen található.

A feltárási területet üres telekként vehettük át. Korábban zártudvaros beépítésű, földszintes épületek álltak itt, amelyek közül az Iskola u. 33. szám alatti épület